

Program edukacyjny MultiBezpieczeństwo

Scenariusz VI Bezpieczeństwo w drodze

Scenariusz jest integralną częścią programu edukacyjnego „MultiBezpieczeństwo”, który został przygotowany przez Fundację MultiSport we współpracy z ekspertami.

Cel główny:

Wsparcie uczniów w rozwijaniu umiejętności przewidywania zagrożeń, które mogą pojawić się podczas codziennego poruszania się pomiędzy znanymi przestrzeniami, takimi jak szkoła, dom, przystanek, sklep czy klub sportowy.

Cele szczegółowe:

Po zakończeniu zajęć uczniowie będą mogli:

1. wskazać niebezpieczne sytuacje podczas poruszania się pieszo, rowerem, hulajnogą i UTO;
2. opisać zasady bezpiecznego przechodzenia przez jezdnię;
3. rozpoznać, które zachowania wynikają z rutyny, a które z refleksji i odpowiedzialności;
4. zrozumieć wpływ rozproszenia uwagi (telefon, słuchawki) na swoje bezpieczeństwo;
5. współpracować w grupie i podejmować decyzje w sytuacjach symulowanych.

Metody pracy:

1. Metoda multisensoryczna (spójrz – wysłuchaj – doświadcz),
2. Drama edukacyjna / symulacja,
3. Metoda przypadków (case study),
4. Burza mózgów z elementem refleksji emocjonalnej,
5. Mapa mentalna i wizualizacja,
6. Praca z kartami decyzyjnymi i emocji,
7. Praca w grupach i parach.

Przed lekcją:

- Zapoznaj się z wiedzą dla nauczyciela przygotowaną w przewodniku MultiBezpieczeństwo, który pobierzesz ze strony www.multibezpieczenstwo.pl.
- Przygotuj potrzebne materiały zgodnie ze spisem,
- Przygotuj w sali „trasę” z taśmy malarskiej, sznurków lub krzeseł, symbolizującą **drogę między domem a szkołą**.

Materiały

- Kartki lub wydrukowane „Karty sytuacji” do gry decyzyjnej.
- Maski emocji lub karty wyrazów twarzy (mogą być piktogramy lub zdjęcia).
- Kolorowe taśmy lub sznurki do wyznaczenia symbolicznej drogi (np. trasa z przystanku do szkoły).
- Głośnik z krótkimi efektami dźwiękowymi: klakson, dźwięk tramwaju, dzwonek roweru.
- Rzutnik lub ekran z prezentacją (opcjonalnie).

Droga pomiędzy przestrzeniami – bezpieczna codzienność

WPROWADZENIE: RUTYNA VS UWAGA (5 minut)

Komentarz nauczyciela:

Każdego dnia pokonujecie dobrze znane trasy – pieszo, autobusem, hulajnogą, rowerem, albo w samochodzie z rodzicami. Może wysiadacie tuż pod szkołą, może musicie jeszcze przejść przez przejście albo wejść między zaparkowane auta. Wydaje się, że wszystko znacie – ale czy naprawdę zauważacie, co dzieje się wokół was?

1. Ćwiczenie multisensoryczne (spójrz)

Nauczyciel prosi uczniów:

Zamknij oczy. Teraz wyobraź sobie, że na niewidzialnym ekranie w twojej głowie odtwarza się film z dzisiejszego poranka. Wstałeś z łóżka... Co było dalej? Otworzyłeś drzwi... Wyszedłeś... Idziesz lub jedziesz do szkoły. Po kolei. Jeśli coś pamiętasz wyraźnie – unieś rękę. Jeśli pojawił się moment, w którym spojrzawsz w telefon – klaśnij. Czy słyszysz, co się dzieje wokół, kiedy jesteś skupiony na swojej drodze? Jeśli był moment, w którym nic nie pamiętasz – dotknij głowy. A jeśli zatrzymałeś się i rozejrzałeś – wystaw rękę jak do zatrzymania ruchu.

Użyć jednego krótkiego dźwięku (np. dzwonka rowerowego lub klaksonu): Podczas zamkniętych oczu, w połowie ćwiczenia, puść nagle dźwięk – np. klakson po pierwszym pytaniu zadany w trakcie ćwiczenia. Czy słyszysz, co się dzieje wokół, kiedy jesteś skupiony na swojej drodze? A może nie jesteś zbyt skupiony?

Podsumowanie:

To właśnie dziś zaczniemy patrzeć na wasze codzienne trasy trochę inaczej – jak na film, w którym każdy z Was gra główną rolę. I od waszych decyzji zależy, jak ta historia się potoczy.

2. ĆWICZENIE: „STOP! MAM WYBÓR” – gra symulacyjno-decyzyjna (15 minut)

Przygotowanie przestrzeni sali lekcyjnej warto wykonać przed rozpoczęciem lekcji:

- Ustal „trasę” w klasie – może to być tor zbudowany z taśmy malarskiej, sznurków lub krzeseł, symbolizujący **drogę między domem a szkołą**.
- Na trasie możesz umieścić **punkty decyzyjne** – np. znak STOP, figurkę auta, obrazek telefonu, symbol przystanku itp.
- W tle (opcjonalnie) można odtwarzać odgłosy miejskie: przejeżdżający samochód, dzwonek rowerowy, szum ulicy.

Przebieg gry

Zaraz wcielicie się w siebie samych – pieszych, uczniów, rowerzystów, pasażerów. Pokonacie trasę, którą znacie – od domu do szkoły. Ale w tej grze nie chodzi o szybkość – chodzi o refleksję i wybór.

Ruch po trasie: Uczniowie pojedynczo lub w małych grupach (2–3 osoby) **poruszają się powoli po wyznaczonej trasie**, jakby szli prawdziwą drogą do szkoły. Nauczyciel odczytuje losowo „kartę sytuacji” (przykłady poniżej).

W tym momencie mówi głośno: „**STOP! MAM WYBÓR!**”

Reakcja uczniów – wybór jednej z trzech opcji:

- **Ręka na brodzie – zastanawiam się** (zatrzymuję się i analizuję sytuację),
- **Dwa kroki w tył – wycofuję się** (rezygnuję z ryzykownego działania),
- **Ręka w górze i krok w przód** – ruszam dalej świadomie (uznam, że to bezpieczne i umiem to uzasadnić).

Rozmowa refleksyjna po każdej sytuacji (krótkie pytania):

- Dlaczego tak zdecydowałeś?
- Czy to był automatyczny odruch, czy przemyślana decyzja?
- Co mogłoby się wydarzyć dalej?

Propozycje Kart Sytuacji:

Sytuacje piesze:

- Zbliżasz się do przejścia dla pieszych. Pada deszcz, masz kaptur na głowie. Słyszysz z daleka auto – ale nie jesteś pewien, czy się zatrzyma.
- Wyszedłeś zza zaparkowanego samochodu. Chcesz od razu wejść na pasy – czy masz dobrą *widoczność*?
- *Masz telefon w ręku. Czytasz wiadomość od kolegi, gdy zbliżasz się do przejścia dla pieszych.*

Na przystanku / w autobusie:

- Podjeżdża autobus. Stoisz przy samej krawędzi przystanku, rozmawiasz z koleżanką i nie patrzysz przed siebie.
- Wsiadłeś z autobusu. Znajomi biegną przed jego maską na drugą stronę ulicy – czy do nich dołączysz?
- Jesteś w autobusie. Kolega krzyczy i przepycha się do drzwi. Ty też chcesz wysiąść – co robisz?

W samochodzie (jako pasażer):

- Podjechaliście pod szkołę. Masz wysiąść od strony jezdni – po drugiej stronie parkuje inne auto.
- Zapomniałeś zapiąć pas. Samochód rusza – co robisz?
- Masz 11 lat i siedzisz z przodu bez fotelika. Rodzic mówi: ‘To tylko kawałek, nic się nie stanie’. Co odpowiadasz?

Na rowerze / hulajnodze:

- Jedziesz hulajnogą elektryczną chodnikiem. Widzisz dzieci, które idą z naprzeciwka. Co robisz?
- Jedziesz rowerem – zbliżasz się do przejścia dla pieszych. Masz ochotę przejechać bez schodzenia.
- Zapomniałeś kasku. Znajomi mówią: ‘Spoko, to tylko osiedle’. Czy jedziesz z nimi?

Sytuacje grupowe / rówieśnicze:

- Koledzy śmieją się z twojej kamizelki odblaskowej. Mówią, że wyglądasz ‘jak robotnik’. Zdejmiesz ją?
- Grupa znajomych namawia cię, żeby przebiec przez ulicę ‘na szybko’. Mówią, że nie będą czekać.
- Ktoś z grupy odtwarza głośno muzykę przez telefon, nie słysząc nadjeżdżającego tramwaju. Co robisz?

Komentarz nauczyciela po grze:

Ta gra pokazała, że nasze decyzje nie dzieją się przypadkiem. Nawet jeśli droga wydaje się znana – zagrożenia mogą zaskoczyć. Wasza decyzja – czy się zatrzymać, czy ruszyć – może być kluczowa. Czasem od jednej sekundy refleksji zależy bezpieczeństwo.

3. ĆWICZENIE: „CO CZUJESZ, CO WIDZISZ?” (10 minut)

praca w parach z wykorzystaniem kart sytuacyjnych i kart emocji

Materiały do tego zadania:

- **Karty sytuacji** – krótkie, realistyczne opisy scen zaczerpniętych z treści kampanii (np. przystanek, autobus, przejście dla pieszych, droga rowerowa, samochód).
- **Karty emocji** – piktogramy lub nazwy emocji (np. stres, pośpiech, zawstydzenie, presja, złość, ciekawość, obojętność, rozkojarzenie, pewność siebie, ostrożność).

Przebieg:

1. **Podział na pary** – uczniowie dobierają się w pary.
2. **Losowanie kart** – każda para losuje jedną **kartę sytuacyjną** i dwie-trzy **karty emocji**.
3. **Zadanie pary – 3 kroki refleksji:**
 - a) **Co widzisz?** – uczniowie opisują, co dzieje się w danej sytuacji (np. „Dziecko wysiada z samochodu od strony jezdni, obok przejeżdża rowerzysta”).
 - b) **Co czujesz?** – wybierają emocję, którą może odczuwać dziecko w tej sytuacji (np. pośpiech, presja, niepokój).
 - c) **Co robisz?** – wspólnie formułują decyzję opartą na rozsądku, nie na emocji (np. „Czekam, aż rower przejedzie, wysiadam od strony chodnika”).

4. Prezentacja wybranych par (2–3 przykłady):

Kilka par prezentuje swoją sytuację, emocje i decyzję. Reszta klasy może krótko skomentować: czy była to decyzja rozsądna? Czy znają podobne sytuacje?

Przygotowane karty sytuacyjne:

- Stoisz na przystanku, autobus nadjeżdża, jesteś zajęty telefonem, wokół dużo osób.
- Wysiadłeś z samochodu. Przed tobą zaparkowany inny pojazd. Kolega mówi: 'Biegnij szybko, bo będzie korek'.
- Idziesz z koleżankami po zmroku, nie masz odblasku. Jedna z nich mówi, że kamizelka wygląda śmiesznie.
- Jedziesz na hulajnodze elektrycznej, zbliżasz się do przejścia. Słyszysz dzwonek tramwaju.
- Masz słuchawki na uszach, wchodzisz na przejście. Kątem oka widzisz auto, ale nie wiesz, czy się zatrzyma.

Komentarz nauczyciela po ćwiczeniu:

Emocje są naszymi towarzyszami na drodze – to naturalne. Możemy czuć pośpiech, lęk przed spóźnieniem, złość, niechęć do zwracania na siebie uwagi. Ale emocje nie mogą podejmować za nas decyzji. To, co liczy się najbardziej, to umiejętność zatrzymania się na chwilę, rozejrzenia i wybrania tego, co bezpieczne. Pamiętajcie – **bezpieczeństwo zaczyna się w głowie, nie w nogach.**

4. ĆWICZENIE: „ZAMIANA PERSPEKTYW”

Inscenizacja z odwróceniem ról w grupach 3-osobowych

Przygotowanie do tego zadania:

- Wydrukuj i przygotuj **trzy zestawy ról** (kierowca, pieszy z telefonem, świadek). Możesz je też zapisać na oddzielnych kartkach i złożyć do losowania.
- (Opcjonalnie) przygotuj krótkie rekwizyty symboliczne: telefon, kierownicę (np. papierowy talerz), odblaskową kamizelkę dla świadka itp.
- Ustal z uczniami zasadę ciszy i skupienia podczas scenek – ważna jest obserwacja, nie ocena.

Przebieg:

Podział uczniów na grupy 3-osobowe. Każda osoba losuje jedną z ról: **Kierowca** – zbliża się do przejścia i widzi dziecko z telefonem. **Dziecko z telefonem** – właśnie wchodzi na pasy. **Świadek** – stoi w pobliżu, widzi oboje.

Zadanie grupy:

- Odegrać scenkę (ok. 30–60 sekund), w której każda postać zatrzymuje akcję w pewnym momencie i wypowiada swoje myśli lub uczucia na głos: np. „Nie wiem, czy zdąży zahamować” / „Jeszcze tylko jedno zdanie...” / „Widzę, że to się źle skończy”.

Prezentacja wybranych scenek na forum klasy (2–3 grupy). Pozostałe grupy obserwują i nie przerywają – mogą dostać **kartę obserwatora** (np. „Kto był najbardziej uważny?” „Czy sytuacja była realna?”).

Pytania do rozmów po scenkach:

- Kto miał największe poczucie zagrożenia – i dlaczego?
- Która osoba mogła przerwać ten ciąg wydarzeń?
- Czy świadek może coś zrobić? Jak zachować się bezpiecznie i odważnie?
- Czy któraś postać działała automatycznie? Co by się zmieniło, gdyby miała chwilę na refleksję?

Komentarz nauczyciela po ćwiczeniu:

To, co dzieje się w ruchu drogowym, widzimy tylko z naszej własnej perspektywy – ale wokół są inni. Kierowca może nie zauważyć dziecka, dziecko może nie zdawać sobie sprawy z ryzyka, świadek może poczuć się bezradny. Ale każdy ma wpływ. Wasza uważność i refleksja mogą zatrzymać niebezpieczną sytuację – zanim do niej dojdzie. Właśnie to oznacza odpowiedzialność w przestrzeni wspólnej.

Komentarz nauczyciela na zakończenie lekcji – „KOMUNIKAT NA DROGĘ” (5 minut)

Zadanie: Uczniowie piszą na kolorowych kartkach krótkie komunikaty – hasła lub zasady, które chcieliby przypiąć do swojego plecaka jako przypomnienie dla siebie i innych np. „Zatrzymaj się i pomyśl”, „Telefon może poczekać”, „Widoczność = życie”.

Komentarz nauczyciela:

Każdy z was codziennie wyrusza w jakąś drogę – krótką, dłuższą, dobrze znaną. Ale to, co znane – może usypiać naszą uwagę. Nie pozwólcie sobie na rutynę. Przypnijcie sobie ten komunikat – niech będzie waszą osobistą zasadą bezpieczeństwa. I pamiętajcie: Każda trasa, każda decyzja – to okazja, by o siebie zadbać. To nie instrukcja. To umiejętność.

Autorką scenariusza jest Ilona Gregorczyk